

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

УКРАЇНА
В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ
Енциклопедичний словник-довідник

Випуск 4
Предметно-тематична частина: П–Я

Київ 2013

Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 4. Предметно-тематична частина: П–Я / Відп. ред. М.М. Варварцев. — К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. — 357 с.

Випуск 4 є продовженням започаткованого в 2009 р. словника, присвяченого історії міжнародних відносин України. У виданні висвітлюються події політики, економіки, культури від часів Давньоруської держави до початку ХХІ ст.

Видання розраховане на науковців, викладачів, студентів, усіх, хто вивчає і бере участь у взаєминах із зарубіжним світом.

Редакційна колегія:

М.М. Варварцев (відповідальний редактор),
С.В. Віднянський (керівник авторського колективу), *О.М. Горенко*,
О.А. Іваненко (відповідальний секретар), *А.Ю. Мартинов*.

Рецензенти:

М.Л. Головка, доктор історичних наук, професор
О.Є. Лисенко, доктор історичних наук, професор

Авторський колектив:

Бажан О.Г., Варварцев М.М., Віднянський С.В., Вортман Д.Я., Галушка А.А.,
Галушко К.Ю., Горенко О.М., Горобець В.М., Гула К.О., Гуменюк О.А.,
Гуржій О.І., Добржанський О.В., Зашкільняк Л.О., Іваненко О.А.,
Ковальчук О.О., Котляр М.Ф., Кривець Н.В., Мартинов А.Ю., Матвєєва Л.В.,
Михайловський В.М., Мицик Ю.А., Мікеладзе В.Р., Панашенко В.В.,
Папакін А.Г., Петренко Є.Д., Піскіжова В.В., Плахонін А.Г., Примаченко Я.Л.,
Реєнт О.П., Руккас А.О., Себта Т.М., Станіславський В.В., Стригун І.С.,
Троцинський В.П., Циганкова Е.Г., Черевко О.С., Чухліб Т.В., Чучко М.К.,
Шандра В.С., Шепель Л.Ф., Ясь О.В.

Затверджено до друку Вченою радою Інституту історії України
НАН України, протокол № 5 від 30 травня 2013 р.

СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БРСР — Білоруська Радянська Соціалістична Республіка
ВКЛ — Велике князівство Литовське
ВУЧК — Всеукраїнська надзвичайна комісія для боротьби з контрреволюцією, спекуляцією, саботажем та службовими злочинами
ГУАМ — Організація за демократію і економічний розвиток
ДНЯЗ — Договір про нерозповсюдження ядерної зброї
КП(б)У — Комуністична партія (більшовиків) України
НАТО — Організація Північноатлантичного договору
НДР — Німецька Демократична Республіка
НКВС — Народний комісаріат внутрішніх справ
ОБСЄ — Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВД — Організація Варшавського договору
ООН — Організація Об'єднаних Націй
ПАР — Південно-Африканська Республіка
ПЗМ — «Партнерство заради миру»
РЕВ — Рада Економічної Взаємодопомоги
РЄ — Рада Європи
РКП (б) — Російська комуністична партія (більшовиків)
РРФСР — Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСФРР — Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
РФ — Російська Федерація
СКВУ — Світовий конгрес вільних українців
СКУ — Світовий конгрес українців
СНД — Співдружність Незалежних Держав
СОТ — Світова організація торгівлі
США — Сполучені Штати Америки
УВАН — Українська вільна академія наук
УВУ — Український вільний університет
УІЖ — Український історичний журнал
УКС — Український комітет славістів
УНР — Угорська Народна Республіка
УНР — Українська Народна Республіка
УРСР — Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСДРП — Українська соціал-демократична робітничка партія
УСРР — Українська Соціалістична Радянська Республіка
ФРН — Федеративна Республіка Німеччина
ЦЄІ — Центральноевропейська ініціатива
ЧСР — Чехословацька республіка
ЮНЕСКО — Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

мова від квотування імпорту та експорту, усунення дискримінації, проведення багатосторонніх торговельних переговорів. Основною формою діяльності СОТ є проведення консультацій (раундів переговорів) щодо зниження тарифів та усунення митних бар'єрів у торгівлі. Україна з 1994 мала статус спостерігача ГАТТ. Набуття статусу повноправного членства залежить від створення в країні стабільної ринкової економіки та гармонізації антидемпінгового законодавства. У червні 1995 було створено Міжвідомчу комісію з питань забезпечення приєднання України до ГАТТ-СОТ. Після закінчення «уругвайського раунду» ГАТТ створено з 1 січня 1995 Світову організацію торгівлі. Постійно діючий Секретаріат розміщено у Женеві. За станом на 1 січня 2012 членами системи ГАТТ-СОТ є 157 країн світу (включно з колишніми радянськими республіками, за винятком Білорусі, Казахстану, Таджикистану, Узбекистану). Наприкінці 2000 до ГАТТ-СОТ приєдналася Китайська Народна Республіка, яка перервала членство 1949. Членство у названій організації частково обмежує національний економічний суверенітет, але є необхідним для участі у процесі глобалізації економіки, це є передумовою створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

16 травня 2008 Україна офіційно стала 152-м членом СОТ. Адаптація України до членства у СОТ ускладнилася умовами світової економічної кризи та загостренням боротьби за перерозподіл впливу на глобальному ринку. Тому не всі позитивні очікування від членства у СОТ виправдалися, але більшість негативних наслідків далися взнаки. 2012 США виступили проти перегляду не вигідних для України митних тарифів, які були затверджені в процесі її вступу до СОТ.

Лит.: Осика С. Новітнє українське законодавство по регулюванню проблем демпінгового, субсидіарного та масового імпорту. — К., 1999; Осика С.Г., П'ятницькій В.Т., Осика А.С. Генеральна угода з тарифів і торгівлі як основа універсального міжнародного правового регулювання світової торгівлі. — К., 1999. Світова організація торгівлі: правові норми і інструменти регулювання торгівлі. — К., 2007.

А.Ю. Мартинов.

СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ. Заснована 1948 на Світовому конгресі українського жіноцтва у Філадельфії.

Мета діяльності федерації ґрунтується на наступних принципах: об'єднувати українські жіночі організації в усіх країнах світу та проводити спільні акції; підтримувати й нав'язувати нові зв'язки з міжнародними організаціями та репрезентувати перед ними українське жіноцтво діаспори; сприяти всебічному інтелектуальному, суспільно-економічному розвитку української жінки; дбати про збереження високо-

етичних релігійних принципів у родині, громаді та нації; плекати почуття єдності, історичної нерозривності та зберігати культурну спадщину українського народу в діаспорі; захищати інтереси та відстоювати права людини; допомагати незалежній Україні у її державотворенні.

Нині СФУЖО об'єднує 27 жіночих організацій з 16-ти країн на 4-ох континентах. Щороку проводяться з'їзди організації. Федерація співпрацює з міжнародними і національними організаціями в обороні жіночих прав, підтримує культурні, виховні, суспільні, допомогові програми та програми по охороні здоров'я. СФУЖО має представництво в Організації Об'єднаних Націй як недержавна організація і працює в Комітетах: ЮНІСЕФ, Статусу жінок, Родини, Старших осіб, Релігії та етики. Є активним учасником кампанії ООН в боротьбі проти торгівлі людьми під назвою «Синє серце». Також представники федерації мають консультативний статус в Економічній та Соціальній Раді при ООН.

СФУЖО організовує відзначення річниць жіночого руху, пам'ятних дат в українській історії, проводить роботу в культурно-освітній та міжнародних сферах. СФУЖО є засновницею літературного конкурсу фундації Марусі Бек, за її сприяння проводяться семінари з виховання для батьків, організуються гуртки книголюбів, допомогові акції. СФУЖО співпрацює з Міжнародним жіночим союзом і Міжнародною жіночою радою, також є членом Світового руху матерів (Париж) і міжнародної секції Генеральної федерації жіночих клубів у США. Федерація вносить петиції і меморандуми до різних міжнародних організацій у справі оборони української культури, жінок-в'язнів, роз'єднаних родин, проти переслідування церков і непосильної фізичної праці жінки тощо.

З 1963 Управа СФУЖО видає бюлетень «Українка у світі». Створено web-сайт СФУЖО.

Лит: Бризгун-Соколик О. IV Конгрес СФУЖО // Вісник СКВУ, 1983, № 1(11); Петрецька-Ковач І. Оксана Бризгун-Соколик // Вільне слово, 2011, № 9–10; <http://www.wfuwo.com>

О.А. Гуменюк.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ (до 1993 — Світовий конгрес вільних українців) — координаційна громадська організація української діаспори. Об'єднує українські організації із 32 країн світу. Заснований у 1967 в Нью-Йорку. Керівним органом СКУ є конгрес (до його компетенції належить визначення засадничих принципів діяльності СКУ та обрання членів виконавчих органів), а між конгресами — секретаріат, очолюваний президією. Друкований орган — «Вісник Світового конгресу вільних українців». Ініціатором створення був голова проводу українських націоналістів А. Мельник. У роботі 1-го Конгресу СКВУ взяли участь 1004 делегати з понад 30 країн від 230 громадських, конфесійних,

загальнослов'янському і світовому літературному контексті. — К., 1988, Т. 3.

М.М. Варварцев.

«УКРАЇНА-СВІТ» (ТОВАРИСТВО ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНЦЯМИ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ) — всеукраїнська громадська самоврядна неприбуткова організація, основна мета діяльності якої полягає в розвитку співпраці з українцями за кордоном та зміцненні зв'язків діаспори з Українською державою. Організація є правонаступницею Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном, створеного в жовтні 1960. Очолює Товариство «Україна-Світ» відомий культурний і громадсько-політичний діяч — Іван Драч.

У складі товариства діють регіональні (обласні) відділення та Федерація товариств зв'язків із зарубіжними країнами. Її структурними складовими є відділи: культурологічно-освітній (його діяльність полягає у співпраці з українськими громадами за кордоном в культурно-мистецькій та освітній сферах); інформаційно-аналітичний (основна сфера його роботи охоплює пошук, збирання, систематизацію і поширення інформації про закордонне українство та сприяння інформаційному забезпеченню українських закордонних осередків); відділ координації Федерації товариств зв'язків з країнами зарубіжжя. Секретаріат «У.-С.» знаходиться в Києві. Товариство співпрацює з Верховною Радою України, частково фінансується з державних джерел, але всі регіональні відділення працюють на громадських засадах.

«У.-С.» є співзасновником газети «Український форум» та засновником журналу «Український світ», на сторінках яких порушуються питання життя в Україні та українців за кордоном. Товариство є також співзасновником Української світової інформаційної мережі (УСІМ), діяльність якої спрямована на поширення інформації про українців за кордоном через ЗМІ та інтернет ресурси. Так, з утворенням у 2006 на установчому з'їзді представників 48-ми українських громадських організацій з України та 23 країн світу Міжнародної громадської організації українців (МГОУ) «Четверта Хвиля» УСІМ стала провідним галузевим структурним підрозділом цієї організації. Вона забезпечує інформаційні потреби МГОУ «Четверта Хвиля» та українських громад у близько 100 країнах. Саме в УСІМ було створено власний сайт товариства «Україна-Світ».

«У.-С.» — ініціатор розробки та реалізації державної програми «Українська діаспора на період до 2000 року», закону України «Про правовий статус закордонних українців» (2004), національної програми «Закордонне українство на період до 2005 року» та державної програми

співпраці з закордонними українцями на період до 2010 року. Починаючи з 1990-х років, «У.-С.» зніціювало та систематично проводить низку культурних заходів: всесвітні форуми українців (спільно з Українською всесвітньою координаційною радою); постійно діючий міжнародний конкурс для дітей та юнацтва «Моя Україна»; фестиваль мистецтв «Український спів у світі»; виступи за кордоном вітчизняних мистецьких колективів та виступи в Україні мистецьких колективів закордонного українства; міжнародний проект — естафета культур європейських народів «Серце Європи»; міжнародний пленер українських художників та фотохудожників із закордону (спільно із громадською організацією «Українська взаємодопомога» та МГОУ «Четверта Хвиля»). Також здійснюються щорічні семінари для вчителів українського зарубіжжя в Києві та виїзні семінари в українських освітніх закладах за кордоном, зокрема, в сільських школах Придністров'я; конференції керівників українських масмедіа. «У.-С.» є організатором міжнародної науково-практичної конференції «Геополітичне значення етнополітичних процесів в Україні й українському зарубіжжі» та I міжнародної науково-практичної конференції «Освіта в українському зарубіжжі».

За сприяння товариства відкрито дві українські недільні школи в Греції, по одній в Італії та Німеччині. «У.-С.» допомагає у роботі українських шкіл у Португалії й Іспанії, проводить роботу по забезпеченню українських закордонних громад та освітніх закладів підручниками, навчальними посібниками, методичною літературою. Підготовлено й видано інформаційні каталоги «Зарубіжне українство»; навчальний посібник з української літератури для шкіл Кубані та Півдня Росії «Козак Мамай», навчальний посібник з української літератури Північної Слобожанщини «Слобожанська хвиля», двотомне видання «Пантелеймон Куліш. Іван Пулюй — подвижники нації» та ін.

Товариство відзначило своє 50-річчя міжнародною конференцією — «Співпраця державних інституцій та громадських організацій для забезпечення роботи українських громад за межами України: «Спільна дія та взаємодопомога», яка проходила в Києві 20–21 грудня 2010.

Лит.: Зарубіжне українство. Інформаційний каталог. — К., 1997; Як вижити Товариству «Україна-Світ»? // Український форум. — 21–28 березня 2000; Міжнародна конференція «Співпраця державних інституцій та громадських організацій для забезпечення роботи українських громад за межами України: «Спільна дія та взаємодопомога» 20–21 грудня 2010 // <http://usim4.eukrainians.net/ua/archive/2010/novyny177b.htm>

О.А. Гуменюк.

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА — збірне визначення української національної спільноти поза політичними кордонами України. Головним джерелом утворення української діаспори стала еміграція. За останніми даними за межами України проживає від 10 до 15 млн. українців. Кількість українців у діаспорі зазнає постійних змін: до 1939 (а частково й згодом) вона збільшується завдяки новому припливові з України (зокрема, і за рахунок природного приросту), зменшується через повернення (рееміграцію) на Україну та в наступних поколіннях через асиміляцію й денаціоналізацію.

Історію української еміграції прийнято ділити на чотири хвилі: перша — з останньої чверті 19 ст. до початку Першої світової війни; друга — період між двома світовими війнами; третя — період після Другої світової війни; четверта — з часу проголошення незалежності України 1991. Також прийнято поділяти українську діаспору на західну та східну. До західної відносяться країни Центральної та Західної Європи, а також Північної та Південної Америки, до східної — країни колишнього Радянського Союзу, Азії, Африки, Австралії.

Джерелом першої хвилі масової трудової еміграції останньої третини 19 ст. стали селяни з національних окраїн Австро-Угорщини та Російської імперії. Головною причиною еміграції українців було аграрне перенаселення (особливо на території українських земель у складі Австро-Угорської імперії). Початок еміграції українців до США відноситься до 1871, за іншими даними — до 1877. У 1890-і рр. розпочалась еміграція українських селян у Канаду (в основному у степові провінції), Бразилію (штат Парана) і Аргентину (провінція Міссіонес). До Першої світової війни в країни Північної та Південної Америки виїхало 500 тис. українців, з них у США — 350 тис., у Канаду — 100 тис., у Бразилію і Аргентину — 50 тис. чол. Представники першої хвилі еміграції в країнах Північної та Південної Америки створили релігійні, господарські, просвітницькі, громадські і політичні організації, які допомагали зберегти національну самобутність, власну культуру та традиції, а також зв'язок з рідною землею.

До першої хвилі також відноситься еміграція в межах Російської імперії. Після 1861 еміграційні потоки з українських земель спрямовувались на Поволжя і Урал. В останній чверті 19 ст. українці їхали до Західного Сибіру і до сусідньої частини Туркестану, а потім — на Далекий Схід. Напередодні Першої світової війни на території Російської імперії поза українськими етнічними межами проживало близько 3,4 млн. українців (з них в Азії — майже 2 млн.). Незважаючи на те, що українська діаспора східного напрямку переважала за чисельністю емігрантів з українських земель Австро-Угорської імперії за океаном, вона не спромоглася створити власні організації, які б плекали українську культуру й

традиції та підтримували міцні зв'язки з етнічними українськими землями.

Перша світова війна та поразка в національно-визвольних змаганнях 1917–1921 рр. викликали масову українську політичну еміграцію до країн Європи. За межами України опинились активні учасники цих подій — керівні діячі Центральної Ради, Гетьманської держави, Директорії, Української Народної Республіки, Західноукраїнської Народної Республіки, Кубанської Народної Республіки, офіцери і солдати армій цих українських державних утворень, службовці державного апарату і працівники закордонних представництв українських урядів, значна частина тодішніх політичних партій, представники інтелігенції. Центрами другої хвилі еміграції стали, головним чином, Чехословаччина, Польща, Німеччина, Австрія, Франція, Румунія, Югославія. В цих країнах українці створили численні громадсько-політичні, культурні, освітні, наукові установи, основні завдання яких полягали в представленні здобутків української нації в середовищі іноземної громадськості та подальшому розвитку української культури, науки, освіти. Досить масово українська діаспора була представлена в Чехословаччині. Протягом міжвоєнного періоду українці крім політичних, допомогових, культурних, студентських і т.д. організацій заснували вищі навчальні заклади (Український вільний університет, Українську господарську академію в Подебрадах, Український вищий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова в Празі тощо). В інших європейських країнах українці також проводили активну діяльність, найбільше зосереджуючись у культурній, освітній та науковій сферах. У Берліні діяв Український науковий інститут (1926–1945), так само у Варшаві був заснований за сприяння екзильного Уряду УНР в Польщі 1928 Український науковий інститут. У середовищі творчої інтелігенції на еміграції формується розуміння ролі преси як важливого ресурсу для ознайомлення іноземної громадськості з українськими справами. Протягом міжвоєнного періоду українська діаспора в країнах Європи видавала численні часописи, бюлетені, журнали, газети різноманітної тематики («Тризуб», «Українська трибуна», «Українська газета», «Наш світ», «Український тиждень» тощо).

Протягом міжвоєнного періоду продовжується трудова еміграція із західноукраїнських земель за океан. За своїми масштабами вона була значно меншою, ніж у попередній період. Разом уся західна українська діаспора нараховувала 1,7–1,8 млн. осіб (США — 700–800 тис. осіб, Канада — 200 тис., Аргентина — 100–120 тис., Бразилія — 80 тис., Румунія — 350 тис., Польща — 100 тис., Франція — 40 тис., Югославія — 40 тис., Чехословаччина — 35 тис., в інших країнах Західної і Центральної Європи — 15–20 тис. осіб). Чисельною була українська діаспора

на території СРСР: за переписом 1926, поза українськими землями проживало 3,4 млн. українців.

Після Другої світової війни розпочалася третя хвиля еміграції українців, яка, як і попередня, мала в основному політичний характер. Після завершення Другої світової війни в таборах для переміщених осіб у Німеччині та Австрії перебувало приблизно 200 тис. осіб, які протягом наступних п'яти років оселились в країнах Західної Європи та Північної і Південної Америки. В більшості емігранти третьої хвилі продовжували роботу в громадсько-політичній та культурній сферах, розпочату своїми попередниками міжвоєнного періоду, створювали нові організації та освітні і наукові установи.

Четверта хвиля еміграції, яка розпочалась після проголошення незалежності України в 1991, триває і донині. Основну її частину складають трудові емігранти, що виїжджають як до країн Центральної та Західної Європи, так і за океан. Великою є частка українців, що проживають в Росії та інших країнах СНД. Характерною особливістю даної хвилі є так звана академічна еміграція, коли за кордон виїжджають науковці (в основному технічних та природничих спеціальностей) та студенти, що навчаються в іноземних вищих навчальних закладах, а після їх закінчення, в своїй більшості, не повертаються до України.

На сучасному етапі українська діаспора за попередніми даними нараховує: в Росії — близько 2 млн. осіб, Канаді — більше 1 млн., США — 1 млн., Бразилії — 500 тис., Молдові — 282 тис., Казахстані — 333 тис., Аргентині — 300 тис, Придністров'ї — 160 тис., Білорусі — 159 тис, Польщі — близько 60 тис., Чехії — 54 тис., Румунії — 51 тис., Португалії — 48 тис., Латвії — 46 тис., Австралії та Новій Зеландії — близько 30 тис. тощо.

Західна українська діаспора має більш розгалужену систему громадсько-політичних, культурних та освітніх організацій, які проводять активну роботу, примножуючи здобутки української нації та пропагуючи її серед іноземної громадськості. Східна українська діаспора представлена меншою кількістю різноманітних культурно-освітніх установ, але їх діяльність відзначається не меншою активністю, ніж в західному середовищі, хоча є дещо обмеженою в фінансовому плані та користується меншою підтримкою з боку емігрантів.

Лит: Кириленко О. Українці в Америці. — Відень, 1916; Наріжний С. Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. — Прага, 1942, ч. 1; Заставний Ф. Українська діаспора. — Л., 1991; Мушинка М. Українці Чехословаччини // Українська діаспора, 1993, № 3; Трощинський В. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. — К., 1994; Трощинський В., Шевченко А. Українці в світі / Україна крізь віки: В 15 т. — К.,

1999, т. 15; Євтух В., Попок А., Трощинський В., Швачко О. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії. — К., 2003; Євтух В., Трощинський В., Попок А. Закордонне українство. — К., 2005.

О.А. Гуменюк.

УКРАЇНСЬКА ЛІНІЯ — система фортифікаційних споруд 18 ст., створена для захисту територій Лівобережної і Слобідської України та Росії від вторгнень Кримського ханства і ногайців. Простягалася від Дніпра вздовж берегів р. Орелі та її притоки — Берестової, р. Берези до впадіння останньої у Сіверський Донець. Загальна довжина — 268 верст (у працях Д.І. Багалія помилка: 400), ширина — 20–45 верст.

Проект У.л. був запропонований київським генерал-губернатором графом фон Вейсбахом і здійснювався від червня 1731 за наказом російського уряду силами українського населення під керівництвом генерала де Бринї та сенатора Тараканова. У перші роки на будівництві постійно працювали 22 тис. козаків і 10 тис. селян Лівобережжя й 2 тис. козаків із Слобідської України. Зведення лінії загалом завершилося 1733, але і в подальшому її продовжували вдосконалювати. У закінченому вигляді У.л. становила суцільний високий земляний вал з глибокими ровами попереду, який з'єднував 17 фортець і 49 редутив (позначених на рукописних картах 1736-1740). Поза лінією знаходилися маяки та сигнальні вежі. До комплексу У.л. належали також слободи, які призначалися для комплектування гарнізону і склалися з однодворців-переселенців. На лінії розміщалися 20 (14 кінних і 6 піхотних) полків ландміліції чисельністю близько 22 тис. вояків. Під час російсько-турецької війни 1735–1739 військо Кримського хана намагалося, але безуспішно, взяти приступом фортеці У.л. У цей період лінія відіграла роль бази для наступу та постачання російської армії, яка увійшла в Крим.

Хоча за Белградським мирним договором 1739 і додатковими угодами кордон на Лівобережжі між Російською та Османською імперіями перемістився на південь від У.л., татарські загони продовжували напади, прориваючись через неї. Відтак у 1760-х рр. за розпорядженням фельдмаршала П.О. Румянцева оборонну систему У.л. було реорганізовано: з числа більшої частини гарнізону сформували три корпуси для боротьби проти рейдів кримці у тилу У.л.

Лише за наслідками нової війни Росії проти Туреччини (1768–1774), коли далі на півдні було створено ще одну лінію укріплень — Дніпровську, У.л. втратила військово-стратегічне значення. Відтоді вона використовувалася царським урядом з метою ізоляції Запорозької Січі — для попередження втеч на Запорожжя та вільному переходу запорожців на терени Гетьманщини.